

## **Функціонування особових займенників у коротких публіцистичних статтях**

У сучасному мовознавстві є досить актуальною проблема визначення засобів мовної інтерпретації дійсності, оцінки навколишніх подій у текстах мас-медіа. Адже влучне використання певних лексем, синтаксичних сполук тощо дає змогу якнайкраще втілити основне призначення публіцистичного тексту – активно впливати на читача, формувати громадську думку, поширювати інформацію серед загалу.

Об'єктом мого дослідження є стилістичне наповнення та особливості вживання особових займенників (першої та другої особи) у коротких публіцистичних текстах на матеріалі авторських колонок і блогів «Газети по-українськи» (сайт [gazeta.ua](http://gazeta.ua)). Визначенням основних закономірностей використання займенників у висловлюванні займалося багато вітчизняних мовознавців: А. О. Капелюшний, А. П. Коваль, Л. І. Мацько, О. Д. Пономарів, Н. Д. Бабич та інші. У своїх працях вони, зокрема, аналізували стилістичні можливості кожного розряду цієї частини мови, а також уживання в тому чи іншому випадку. Деякі дослідники (А. О. Капелюшний, А. П. Коваль) також вивчали особливості функціонування займенників у певному стилі – публіцистичному, художньому, офіційно-діловому тощо.

Проаналізувавши низку статей дописувачів «Газети по-українськи», виділяємо такі найбільш поширені випадки вживання особових займенників в опрацьованих публіцистичних текстах.

### **1. Займенники першої особи**

Займенник *я* здебільшого є засобом безпосередньої вказівки на особу мовця:

У сиву давнину, на другому курсі, **я** грала на бас-гітарі у панк-групі.  
[...] **Я** знайшла роботу, тривало навчання, і панки виявилися зайвими  
(Світлана Пиркало).

Але він може стилістично модифікуватись, позначаючи в публіцистичних текстах образ оповідача в суспільному контексті. У такому випадку автор виступає як соціальний аналітик і робить суттєві не лише для себе висновки:

**Мені** й досі соромно за мій імпер-шовінізм. **Я** більше ніколи не ображатиму жодної мови в світі (Юрій Андрухович).

Займенник *ми* загалом позначає мовця разом з іншими особами (з іншою особою). У проаналізованих мною статтях вибудовується градація: від групи «мовець + інша особа» аж до всього людства.

Зокрема, можна виділити такі типи використання займенника *ми*:

– «я» і ще одна особа:

**Ми** знайомі вже років із 10. Із нас би вийшла чудова пара... (Світлана Пиркало);

– «я» і група осіб:

Аж нарешті згадав, як у середині 1990-х **ми з друзями** вчотирьох їхали через цілу Німеччину з добовим квитком...» (Микола Рябчук);

– певна спільнота людей, до якої належить мовець.

На останній групі прикладів слід зупинитися докладніше. В окремих випадках автор може уточнювати, що це за спільнота людей:

**Ми**, українці, міцної закваски (Світлана Пиркало);

Маленька дівчинка зуміла підняти настрій щонайменше десятком людям, а **ми** ж, дорослі, інколи не цінуємо справді щирих речей... (Катерина Кундельська).

У разі відсутності уточнення можна зрозуміти те, про яку спільноту йдеться, з контексту – мовного й соціального:

Всі **ми**, навіть ті, хто вдавиться, перш ніж зізнається в цьому, співали пісень про ту Москву... (Світлана Пиркало) –

про спільноту радянських людей, до якої свого часу належала й авторка. У градації прикладів такого роду крайнім варіантом є «все людство»:

Коли **ми** остаточно перейдемо від книжкових полиць до світу онлайн, це не просто знак, що **нам** не потрібні книжки» (Романа Федосєєва).

## 2. Займенники другої особи

Займенник *ти* зазвичай позначає особу чи предмет, до яких звернене мовлення:

Зачекай, **тобі** на Новий рік Дід Мороз принесе отакеного робота (Олександр Гунько).

Але в статтях є й випадки, коли він також може набувати більш узагальненого значення, стосуючись уже певної групи людей, наприклад, тих, хто живе в Нью-Йорку:

Але якщо живеш у Нью-Йорку – іноді потрапляєш на заходи, які не обов'язково розумієш і які не обов'язково мають **тобі** подобатися (Романа Федосєєва).

Або – й усього людства:

А ще є просто велике місто... де так само вранці їхати на роботу на метро, і так само – як і в Лондоні, Токіо... чийсь брудний рюкзак може виявитись останнім, що **ти** побачиш у своєму житті (Світлана Пиркало).

Займенник *ви* позначає співрозмовника разом з іншою особою (групою осіб):

Потім до України поїдемо футбол дивитися. Не підведіть. Бо у **вас** бардак, дороги криві, усе засмічено. А в **нас** дивіться, яка травичка всюди – підстрижена, рівенька, – Марек показує на завітчані варшавські вулиці (Христина Шевчук-Старецька).

У цьому випадку автор відтворює мовлення поляка, займенник указує на національну спільноту (українців). Привертає увагу також протиставлення двох займенників *ми* – *ви*.

Іноді співрозмовник може бути неназваним, невизначеним, маючи більш узагальнене значення:

Якби хтось сказав, що через 15 років я згадуватиму панків... я б засміялася: "**Ви** ще скажіть, що я носитиму рожеві плаття" (Світлана Пиркало).

Отже, займенники 1 і 2 особи, володіючи різноманітними стилістичними модифікаціями, активно використовуються в коротких статтях і блогерських записах авторів «Газети по-українськи». Вони допомагають репрезентувати дійсність, власні думки, особисту позицію. Найбільш поширеним виявився займенник *ми*, який має досить великий градаційний діапазон позначуваної сукупності людей – від двох осіб до всього людства.